

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Юридичний факультет
Кафедра приватного та соціального права

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Право соціального забезпечення: європейські
стандарти та законодавство України
(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми: «Соціальне забезпечення»
(назва)

за спеціальністю: 232 «Соціальне забезпечення»
(шифр, назва)

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти

Суми – 2024

Розробник: Катерина ГОРБАЧОВА, к.ю.н., доцент., доцент кафедри приватного та соціального права
(підпис) (прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри приватного та соціального права (назва кафедри)	протокол від 10.06.2024 № 16
	Завідувач кафедри <u>М. Кузнецова</u> (підпис) Марина КУЗНЕЦОВА (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми Наталія КЛЕЦОВА
(підпис) (ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма Олег РОГОВЕНКО
(підпис) (ПІБ)

Рецензія на робочу програму (додається) надана: М. Кузнецова
(ПІБ)
В. Волченко
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації Т. Баранік (Тетяна Баранік)
(підпис) (ПІБ)

Зарєстровано в електронній базі: дата: 16.08. 2024 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Право соціального забезпечення: європейські стандарти та законодавство України							
2.	Факультет/кафедра	Юридичний факультет/ Кафедра приватного та соціального права							
3.	Статус ОК	Обов'язковий							
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	Освітньо-професійна програма «Соціальне забезпечення» за спеціальністю 232 «Соціальне забезпечення»							
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)								
6.	Рівень НРК	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень							
7.	Семестр та тривалість вивчення	Дисципліна викладається протягом: Весняного семестру для денної форми навчання – 4 семестр							
8.	Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів							
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл: для денної форми навчання – 150 годин для заочної форми навчання відсутні	Контактна робота(заняття)						Самостійна робота	
		Лекційні		Практичні /семінарські		Лабораторні			
		Д	З	Д	З	Д	З	Д	З
		44		30				76	
10.	Мова навчання	Українська							
11.	Викладач	Горбачова Катерина Миколаївна, доцент., доцент кафедри приватного та соціального права. Години консультацій – кожного понеділка о 12.15, кабінет 109 г							
11.1	Контактна інформація	Ел. адреса: horbachova1990@gmail.com							
12.	Загальний опис освітнього компонента	<p>Мета викладання дисципліни - студенти повинні усвідомлювати сутність права соціального забезпечення, його юридичну природу теоретико-практичні проблеми та об'єктивні умови реалізації права на соціальне забезпечення у ринкових відносинах, тлумачити основні міжнародні акти та акти і норми вітчизняного права, які визначають засади права на соціальне забезпечення.</p> <p>Завдання вивчення дисципліни полягає у засвоєнні і закріпленні студентами основних положень права соціального забезпечення, його об'єктивних закономірностей, предмета та методології, а також визначення концепції реформування української системи соціального забезпечення відповідно до міжнародних соціальних стандартів та світової практики.</p> <p>Освітній компонент «Право соціального забезпечення: європейські стандарти та законодавство України» спрямований на формування у студентів належної правової культури, закладення стійких психологічних</p>							

		<p>стереотипів щодо безумовного дотримання вимог законодавства, захисту законних прав та інтересів учасників. Завданням вивчення (на основі всіх доступних форм і засобів навчання) є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - забезпечити повноцінне оволодіння студентами основних теоретичних положень з усіх правових навичок у соціальному праві та нормативно-правовою базою; - сформувані розуміння і вміння орієнтуватися у законодавчій базі; - навчити студентів професійно, грамотно і адекватно застосовувати чинне законодавство, що регулює суспільні соціальні відносини; - сформувані у них необхідні організаційні та вольові навички щодо впливу засобами правового характеру на регулювання зазначених відносин.
13.	Мета освітнього компонента	<p>Надати студентам глибоких знань у сфері права соціального забезпечення, орієнтуватись в базі кола суспільних відносин, що регулюються соціальним правом; суб'єктів цих відносин; знати нормативно-правову базу забезпечення таких відносин, а також підстави виникнення та динаміку соціальних правовідносин, їх форму, зміст; порядок організації роботи в громадах; апарат регулювання праці в соціальних громадах.</p>
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	<p>Освітній компонент базується на вивченні таких дисциплін як: Трудове право та основи охорони праці, Ринок праці та зайнятість населення, Вступ до спеціальності та основи наукових досліджень.</p> <p>Освітній компонент є основою для: Методи нарахування соціальних виплат</p>
15.	Політика академічної доброчесності	<p>Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, результатів навчання. Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається нормативними документами Сумського національного аграрного університету, зокрема Кодексу академічної доброчесності, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Сумському НАУ (повний перелік нормативних документів розміщений на сайті університету https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/).</p>
16.	Посилання на курс у Moodle	<p>https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=5784</p>

1. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)										Як оцінюється РНД	
	П Р Н ₂	П Р Н ⁴	П Р Н ⁵	П Р Н ⁷	ПРН ⁸	ПРН ⁹	ПРН ¹⁰	П Р Н ₁₃	П Р Н ₁₅	ПРН ¹⁶		ПРН ¹⁸
ДРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин; Аналізувати правові проблеми та вирішувати практичні завдання у галузі соціального права.	X		X									Проведення модульного контролю та атестаційного контролю
ДРН 2. Формувати правові позиції та здійснювати юридичні дії в відповідності з законодавством України; проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.	X				X							Практич на робота 1.1. Практич на робота 2.2.
ДРН 3. - Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу вивчення Європейських стандартів у порівнянні із законодавством України; давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю;	X					X						Практич на робота 1.3. Практич на робота 1.4. Практич на робота 1.5 Практич на робота 1.6.

ДРН 4. Аналізувати сучасні тенденції організаційно-правових форм соціального забезпечення; проблеми права соціального забезпечення в умовах ринкової економіки				X		X				X	Практич на робота 1.7. Практич на робота 1.8. Практич на робота 1.9. Практич на робота 1.10.
ДРН 5. Розуміти відмежування та схожість європейських стандартів від українських в праві соціального забезпечення				X			X			X	Практич на робота 2.1. Практич на робота
ДРН 6. Надавати обґрунтовані висновки щодо окремих відносин соціального забезпечення, та інших відносин пов'язаних із реалізацією особи права на соціальне забезпечення				X		X			X	X	Практич на робота 2.5. Практич на робота 2.6. Практич на робота 2.7. Практич на робота 2.8.
ДРН 7. Глумачити чинне законодавство, яке передбачає правове регулювання окремих видів соціального забезпечення та соціальний захист окремих категорій громадян; застосовувати чинне законодавство				X		X				X	Практич на робота 2.9. Практич на робота 2.10.

**2. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
(ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)**

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу							Рекомендована література
	Аудиторна робота							
	Лк		С		Самост. робота		Ітого	
Ден на	За оч.	Ден на	Заоч на	Ден на	Заоч на			
Тема 1. Проблеми методу та система права соціального забезпечення. 1. Виникнення та розвиток концепцій соціальної держави. 2. Соціальна політика: поняття, мета, основні складові та її місце в Україні. 3. Поняття соціального захисту та його структура в Україні.	4		4				8	8
Тема 2. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права та науки 1. Право соціального забезпечення як наука і навчальна дисципліна. 2. Принципи права соціального забезпечення 3. Джерела і форми права соціального забезпечення.	4		2				6	1,2,3
Тема 3. Загальна характеристика пенсійної системи в Україні 1. Поняття і система пенсійного права. 2. Поняття та структура пенсійного забезпечення в Україні. 3. Поняття пенсій: ознаки, види та критерії їх розієжування.	4		2				6	3,5,6
Тема 4. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за законодавством України 1. Єдиний соціальний внесок: поняття, розмір та порядок сплати.			2				6	8

2. Персоніфікований облік у солідарній системі. 3. Права та обов'язки застрахованих осіб.									
Тема 5. Стаж та його юридичне значення для права соціального забезпечення. 1. Трудовий стаж, його класифікація та значення в соціальному забезпеченні. 2. Загальний та спеціальний трудовий стаж. 3. Пільгове обчислення трудового стажу.	4		2					6	3,6
Тема 6. Страховий стаж. Коефіцієнт страхового стажу. 1. Поняття страхового стажу та його значення для призначення пенсії. 2. Коефіцієнт страхового стажу. 3. Єдиний внесок та його основні риси.	4		2					6	1,2,3,10,13,14,16
Тема 7. Правове регулювання призначення страхових пенсій за віком у солідарній системі. 1. Поняття та механізм призначення пенсій за віком у солідарній системі. 2. Пенсії за віком на пільгових умовах. 3. Надбавки та підвищення пенсій за віком.	4		2					6	1,2,3,4,10,18
Тема 8. Правове регулювання призначення страхових пенсій по інвалідності та в разі втрати годувальника у солідарній системі. 1. Поняття та механізм призначення пенсій по інвалідності у солідарній системі. 2. Поняття та механізм призначення пенсій у зв'язку з втратою годувальника у солідарній системі. 3. Пенсії по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника в наслідок	4		4					8	1,2,3,4,7,13,16

<p>порівнятті з країнами ЄС.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття державних соціальних допомог. 2. Види та класифікація державних соціальних допомог. 3. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. 									
<p>Тема 12. Державні допомоги за законодавством України.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття державних соціальних допомог. 2. Види та класифікація державних соціальних допомог. 3. Інші види державних соціальних допомог. 									
Всього	44		30						

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Та класифікація державних	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин
ДРН 1. Знати та усвідомлювати зміст та правову природу відносин соціального забезпечення, та інших відносин пов'язаних із реалізацією особи права на соціальне забезпечення	- проведення лекційних та практичних занять з використання мультимедійних технологій.	18	- додаткове опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до захисту практичних робіт.	20
ДРН 2. Використовувати різноманітні інформаційні джерела	- проведення лекційних та практичних занять з використання пакету документів для створення громади	18	- аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань; - додаткове опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до захисту практичних робіт; - проходження тренувального тестування за кожною з тем.	20
ДРН 3. Розрізняти та тлумачити чинне	- під час викладання матеріалу	20	- аналіз проведеної роботи під	20

законодавство, яке передбачає правове регулювання окремих видів соціального забезпечення та соціальний захист окремих категорій громадян	використовувати метод діалогового навчання, співробітництво студентів		час виконання практичних завдань; - додаткове опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до захисту практичних робіт; - проходження тренувального тестування за кожною з тем.	
ДРН 4. Логічно викладати правничий матеріал із застосуванням знань різних джерел права.	- ознайомлення студентів з методами роботи у громаді з нормативно-правовою базою та іншими джерелами.	20	- додаткове опрацювання лекційного матеріалу; - підготовка до захисту практичних робіт; - аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань; - проходження тренувального тестування за кожною з тем.	16
Всього годин		74		76

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання Осінній 4 семестр (іспит)	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1. 1	Модуль 1 (теми 1-5)	35 балів/35%	До 7 тижень
2. 1.1.	Тестування	5 балів /5%	До 7 тижня
3. 1.2.	Усні опитування	10 балів /5%	щотижня
4. 1.3.	Аналіз конкретних ситуацій (Case-study) по кожній темі	10 балів /5%	щотижня
5. 1.4	Написання контрольної роботи за результатами вивчення теоретичного матеріалу	10 балів /5%	До 7 тижня
6. 3.	Модуль 2 (теми 6-8)	35 балів/35%	15 тижень
7. 3.1	Тестування	5 балів /5%	До 15 тижня
8. 3.2	Усні опитування	5 балів /5%	щотижня

9. 3.3.	Аналіз конкретних ситуацій (Case-study) по кожній темі	5 балів /5%	щотижня
10. 3.4	Індивідуальна дослідницька робота (реферат)	5 балів /5%	До 15 тижня
11. 3.3	Колоквіум (тема 7, 9)	5 балів /5%	До 15 тижня
12. 3.5	Написання контрольної роботи за результатами вивчення теоретичного матеріалу	10 балів /10%	До 15 тижня
13.	Іспит	30 балів	За розкладом

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент ¹	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно ²
Практичний кейс (підготовка, презентація, захист)	<7 балів	7-12	13-14 балів	15 балів
	<i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	<i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання</i>	<i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми</i>
Колоквіум	<3 балів	3-5 балів	6-8 балів	9-10 балів
	<i>Теоретичні відповіді не точні не вірні</i>	<i>Відповіді надані не на всі питання колоквіуму,</i>	<i>Завдання виконані з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі</i>	<i>Всі завдання виконано, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі</i>
Модульний контроль (тест множинного вибору)	0-1 бал	2-3 бали	3-4 балів	5 балів
	<i>Залежить від кількості вірних відповідей на тест</i>	<i>Залежить від кількості вірних відповідей на тест</i>	<i>Залежить від кількості вірних відповідей на тест</i>	<i>Залежить від кількості вірних відповідей на тест</i>
Іспит	0-5 балів	5-15 балів	15-27 балів	27-30 балів
	<i>Студент недостатньо орієнтується в</i>	<i>Студент недостатньо орієнтується в</i>	<i>Студент достатньо орієнтується в</i>	<i>Студент гарно орієнтується в</i>

¹ Зазначити компонент сумативного оцінювання

² Зазначити розподіл балів та критерії, що зумовлюють рівень оцінки

	теоретичному завданню не виконано	теоретичному матеріалі, завдання виконано з помилками	теоретичному матеріалі, завдання виконано	матеріалі, завдання виконано
--	-----------------------------------	---	---	------------------------------

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено:

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами	На кожному практичному занятті
2	Обговорення та взаємооцінювання студентами виконаних практичних завдань	на практичних заняттях
3	Настанови викладачів в процесі виконання практичних завдань	На консультаціях
4	Усний зворотній зв'язок від викладача та студентів після презентації реферату	1-10 тиждень
5	Оцінювання результатів колоквиуму	7,14 тиждень
6	Оцінювання письмових робіт	7, 14 тиждень

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основна:

1. Сташків Б.І. Теорія права соціального забезпечення : Навч. посіб. – К.: Знання, 2015. – 405 с. – (Вища школа ХХІ століття)
2. Синчук С.М. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, об'єкти, об'єкти: монограф. / С.М. Синчук. – Л.: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 422 с
3. Синчук С.М. Теоретичні проблеми права соціального забезпечення. Програма спецкурсу для студентів юридичного факультету. – Львів: юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2017. – 16с.
4. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту : становлення і розвиток в Україні / Н. Б. Болотіна. – К. : Знання. – 2015. – 381 с.
5. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України : навч. посіб. / Н. Б. Болотіна. – 2-е вид., пер. і доп. – К. : Знання, 2018. – 663 с.
6. Голенко Є.М., Ковальов В.І. Право соціального забезпечення: запитання й відповіді. 2-е вид., Испр. і доп. - М.: Юриспруденція, 2022.
7. Горшков А.В. Право соціального забезпечення: Навчальний посібник. Омега-Л, 2019, 179 с.

8. Долженкова Г. Д. Право соціального забезпечення: конспект лекцій. - М.: Юрайт-Вид, 2007. - 187 с.
9. Мачульская Є.Є., Горбачова Ж.А. Право соціального забезпечення: Навчальний посібник для ВНЗ. 3-тє вид., Перераб. і доп. - М.: Книжковий Світ, 2021.
10. Право соціального забезпечення в Україні: Підручник. - Харків: Видавництво «ФІНН». - 2019. - 434 с.
11. Болотіна Н.Б. Право соціального захисту України. - К.: Знання, 2018. - 663 с.
12. Бойко М.Д. Право соціального забезпечення України: Навч. посіб. - К.: Атіка, 2016. - 380 с.
13. Слозанська, Г. І. (2017). Категорії клієнтів фахівця із соціальної роботи в об'єднаній територіальній громаді. Щомісячний науково-педагогічний журнал Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка «Молодь і ринок». м. Дрогобич, № 2 (145), 68-74. Слозанська, Г. І. (2017).
14. Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи в об'єднаній територіальній громаді. Формування професіоналізму фахівця в системі безперервної освіти : збірник наукових праць за матеріалами VII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 20- 21 квітня 2017 р. / ДВНЗ «Перейслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» [наук. Ред..В..П.Коцур, Д.С.Мазоха]. Київ : Міленіум, 40-43.
15. Definition of Community Work: Community Work Knowledge and Skills. Web-site of Community Work Education and Training Network. (2016). Available at: http://www.cwetn.org/aandq/Definition_of_Community_Work.htm. Dunham, H. W. (1948).
16. Social psychiatry. American Sociological Review, 183-197. Dustin, D. (2016). The McDonaldization of social work. Routledge. Ford, R. (1994). The McDonaldization of Society: An investigation into the changing character of contemporary social life. Clinical Sociology Review, 12(1), 25. Giddens, A. 3. 1. 14. (2003). SOCIÁLNA PRÁCA Študijný program: Sociálny a misijný pracovník s rómskou komunitou.

Додаткова

1. Сташків Б.І. Право соціального обслуговування: Навч. посіб. - К.: Знання, 2007. - 567 с.
2. Кабаченко Н. Традиційні підходи та інноваційні програми для бездомних // Вісн. Нац. Акад. держ. управління при Президентові України. - 2006. - № 4. - С. 229-235.
3. Максимчук В. Призначення допомоги і надання соціальних послуг у сфері соціального страхування з тимчасової втрати працездатності // Бюл. Нац. Служби посередництва і примирення.- 2006. - № 10. - С. 21-32.
4. Музичук О.М. Соціально-адміністративні послуги в системі соціального забезпечення населення // Право і безпека. - 2006. - № 5/5. - С. 124-127.
5. Пасісниченко С. Правовий зміст понять «інвалід» та «інвалідність» // Підприємництво, господарство і право. - 2005. - № 11. - С. 138-140.

6. Пивоварська К.Б. Система соціальних послуг в Україні // Вісн. Акад. праці і соц. відносин Федерації профспілок України: Наук.-практ. Зб. - К.: Курс, 2007. - № 5(42). - С. 38-41.

7. Хорошаев Є.С. Правове регулювання соціального забезпечення в ЄС // Держава і право. Юридичні і політичні науки: Зб. Наук. Пр. - К.: ІДП НАН України, 2008. - Вип. 39. - С.591-599.

8. Теренс М. Ганслі. Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки. - К., 1996.

9. Право соціального забезпечення : навчальний посібник / Г. І. Чанишева, І. В. Лагутіна, К. В. Бориченко, В. С. Тарасенко, Є. В. Краснов, О. С. Щукін, А. О. Гудзь, О. В. Корнілова; за заг. ред. Г. І. Чанишевої. - Одеса, 2022. - 266 с.

10. Мокрицька Н.П. Право соціального забезпечення: навчальний посібник / Н. П. Мокрицька. - Львів: ЛьвДУВС, 2020. - 536 с.

11. Право соціального забезпечення : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / Л.О. Золотухіна та ін. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2019. – 230 с.

Нормативні акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 року, № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, N 30, ст. 141.

2. Концепція соціального забезпечення населення України: Затв. Постановою Верховної Ради України від 21 грудня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — ;№ 6. — Ст.31.

3. Загальна декларація прав людини (00Н, 1948) // Права людини. Міжнародні договори України. Декларації, документи: Збірник. —К., 1992.

4. Конвенція МОП № 102 "Про мінімальні норми соціального забезпечення" // Міжнародне законодавство про охорону праці і Конвенції та рекомендації МОП.— К.: Основа, 1997. — Т. 3. — С.249.

5. Конвенція МОП № 128 "Про допомоги по інвалідності, по старості і у випадку втрати годувальника" // Міжнародне законодавство про охорону праці і Конвенції та рекомендації МОП. — К.: Основа, 1997. — Т. 3. — С. 249.

6. Закон України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 14 січня 1998 року № 16/98-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 23, ст.121.

7. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року № 1058-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, NN 49-51, ст.376

8. Закон України "Про пенсійне забезпечення" № 1788-ХІІ від 5 листопада // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 3. — Ст. 10.

9. Закон України "Про пенсійне забезпечення військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ" від 9 квітня // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 29. — Ст. 399.
10. Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність" від 1 грудня 1998 р. № 284-ХІУ // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 2— 3. — Ст. 20.
11. Закон України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей", від 20 грудня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 15. — Ст. 190.
12. Закон України "Про статус ветеранів військової служби і ветеранів органів внутрішніх справ та їх соціальний захист" від 24 березня 1998 р. // Офіційний вісник України. — 1998. — № 15. — Ст. 564.

Інформаційні ресурси:

1. <http://portal.rada.gov.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України.
2. <https://www.president.gov.ua> – Офіційне інтернет-представництво Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> – Офіційний портал Кабінету Міністрів України.
4. <http://land.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби України з питань геодезії
5. <http://www.pravoua.com.ua> – Офіційний сайт журналу «Право України».
6. <http://www.yurpractika.com> – Сайт газети «Юридична практика».
7. <http://lib.rada.gov.ua> – Сайт бібліотеки Верховної Ради України.
8. <http://www.nbuv.gov.ua> – Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

Рецензія на робочу програму (силабус)

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента викладачем відповідної кафедри	Так	Ні	Коментар
Загальна інформація про освітній компонент є достатньою	✓		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	✓		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	✓		
Результати навчання (ДРН) стосуються компетентностей студентів, а не змісту дисципліни (містять знання, уміння, навички, а не теми навчальної програми дисципліни)	✓		
Зміст ОК сформовано відповідно до структурно-логічної схеми	✓		
Навчальна активність (методи викладання та навчання) дає змогу студентам досягти очікуваних результатів навчання (ДРН)	✓		
Освітній компонент передбачає навчання через дослідження, що є доцільним та достатнім для відповідного рівня вищої освіти	✓		
Стратегія оцінювання в межах освітнього компонента відповідає політиці Університету/факультету	✓		
Передбачені методи оцінювання дозволяють оцінити ступінь досягнення результатів навчання за освітнім компонентом	✓		
Навантаження студентів є адекватним обсягу освітнього компонента	✓		
Рекомендовані навчальні ресурси є достатніми для досягнення результатів навчання (ДРН)	✓		
Література є актуальною	✓		
Перелік навчальних ресурсів містить необхідні для досягнення ДРН програмні продукти	✓		

Рецензенти:

Член проектної групи ОП Світлана Іванівна Волшико (назва) Волшико І.В. (ПІБ) [підпис] (підпис)

Викладач кафедри Фіз. та спорт. науки (назва) Курієв (посада, ПІБ) [підпис] (підпис)